

Investigating Collaborative Information Seeking Behavior of Postgraduate Students of Shiraz University

Zahra Zare¹, Mahdiye Mirzabeigi², Hajar Sotudeh³

¹: MA Student of Knowledge and Information Science, Shiraz University, Shiraz, Iran; zzare.966@gmail.com

²: PhD in Knowledge and Information Science, Associate Professor, Shiraz University, Shiraz, Iran,
(Corresponding Author); mmirzabeigi@shirazu.ac.ir

³: PhD in Knowledge and Information Science, Professor, Shiraz University, Shiraz, Iran; sotudeh@shirazu.ac.ir

Abstract

Purpose: The level of desired and objective experiences of students during the collaborative information seeking is explored.

Method: The statistical population in this survey research included all graduate students of Shiraz University in 2020. The sample consisted of 302 students from different faculties, selected according to the Morgan table. Data gathering too was a researcher-made questionnaire designed by reviewing the literature and extracting relevant items. To assess the face and the content validity of the questionnaire. The draft of the questionnaire was sent to seven LIS experts, and finalized according to their recommendations. The reliability of the instrument attained Cronbach's alpha coefficient with a value of 0.91.

Findings: The sample t-test and comparison of means showed that the average of collaborative information seeking behavior in the study is more than the expected average (70%). So it can be said that the tendency of postgraduate students towards collaborative information seeking is high. Also, the results on the subjects' experiences showed that there was no significant difference between the observed and expected frequencies "experience of searching information on the web separately and then discussing with a group about the results" and "Experience searching the web separately with a separate computer or mobile phone". This means that students who had group web search experience (71.2%) as well as students with collaborative information seeking experience in homework and projects (74.2%) were more than those without such experience. Also, the number of students whose group work lasted between one week to one month (35.4%) and students who needed different sources of information (82.8) was higher. On the other hand, significantly more students experience searching the web as a group in a common place, in different places, communicating through online chat or telephone conversation. Those communicate with a shared computer or mobile phone and use collaborative information software less than those who had never experienced this type of search.

Conclusion: The results showed that the tendency for collaborative information seeking is high. Paying attention to this segment of the scientific community can lead to more knowledge of collaborative information seeking experience. Also, recognizing the tendency of this group to participate in collaborative information seeking behavior can help the policy makers of the higher education system to plan, considering solving possible problems such as little use of students' collaborative search tools and the existence of the necessary platforms for students' collaborative work in educational and research center and strengthen these behaviors.

Keywords: Collaborative Information Seeking Experience, Tendency to Collaborative Information Seeking, Graduate Students, Collaborative Searching

Article Type: Research Article

Article history: Received. 11 May. 2022; Received in revised form: 5 Jun. 2022; Accepted: 15 July. 2022

Citation:

Zare, Z., Mirzabeigi, M., & Sotudeh, H. (2022). Investigation of collaborative information seeking behaviors of postgraduate students of Shiraz University. *Librarianship and Information Organization Studies*, 33(3): 37-51 doi: [10.30484/nastinfo.2022.3221.2157](https://doi.org/10.30484/nastinfo.2022.3221.2157).

تحلیل رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز

زهرا زارع^۱، مهدیه میرزاییگی^۲، هاجر ستوده^۳

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران؛ zzare.966@gmail.com

^۲ دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)؛ mmirzabegi@gmail.com

^۳ استاد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران؛ sotudeh@shirazu.ac.ir

چکیده

هدف: پژوهش حاضر تحلیل رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز است. **روش‌شناسی:** پژوهش حاضر، پژوهشی کمی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در سال ۱۳۹۹ بود. نمونه پژوهش شامل ۳۰۲ نفر دانشجویان دانشکده‌های مختلف بود که بر مبنای جدول مورگان انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه محقق‌ساخته انجام شد. بدین‌منظور متون مرتبط با حوزه رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی بررسی و سؤالات مرتبط استخراج شد. برای سنجش روایی صوری و محتوایی، پرسش‌نامه برای هفت متخصص علم اطلاعات و دانش‌شناسی فرستاده شد و با توجه به نظریات آنها، نسخه نهایی به‌دست آمد. پایایی ابزار پژوهش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۹۱ به‌دست آمد. **یافته‌ها:** نتایج این پژوهش نشان داد که میانگین رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در نمونه مطالعه‌شده بیش از میانگین مورد انتظار (۷۰ درصد) است؛ بر این‌اساس گفتنی است تمایل دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به اطلاع‌جویی مشارکتی زیاد است. همچنین نتایج پژوهش پیرامون تجربیات آزمودنی‌ها نشان داد که از میان انواع متغیرهای پژوهش، فقط بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار «تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت جداگانه و سپس بحث با هم‌گروهی در رابطه با نتایج» و «تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌طور جداگانه با رایانه یا تلفن همراه جداگانه» تفاوت معناداری وجود ندارد و برای سایر تجربیات جست‌وجوی گروهی در وب میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین‌معنی که فراوانی دانشجویانی که تجربه جست‌وجوی گروهی در وب را داشته‌اند (۷۱/۲٪) و نیز دانشجویانی که تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام تکالیف و پروژه‌های درسی (۷۴/۲٪) را داشته‌اند، به‌طور معناداری بیش از کسانی است که تاکنون این نوع جست‌وجو را تجربه نکرده‌اند. همچنین فراوانی دانشجویانی که کار گروهی آنها بین یک‌هفته تا یک‌ماه (۳۵/۴٪) به طول انجامیده است و دانشجویانی که به منابع اطلاعاتی مختلفی (۸۲/۸٪) نیاز داشته‌اند، به‌طور معناداری بیش از دانشجویان دیگر است. همچنین فراوانی دانشجویانی که تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی در مکانی مشترک، در مکان‌های متفاوت، برقراری ارتباط از طریق گفت‌وگوی برخط یا مکالمه تلفنی، برقراری ارتباط با رایانه یا تلفن همراه مشترک و استفاده از نرم‌افزارهای اطلاع‌جویی مشارکتی را داشته‌اند، به‌طور معناداری کمتر از کسانی است که تاکنون این نوع جست‌وجو را تجربه نکرده‌اند. **نتیجه‌گیری:** نتایج پژوهش نشان داد که تمایل به اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از سطح بالایی برخوردار است. شناخت تمایل این گروه به رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی می‌تواند به مسئولان نظام آموزش عالی کمک کند تا با توجه به اهمیت این نوع رفتار، نسبت به رفع مشکلات احتمالی موجود (مثل استفاده بسیار کم دانشجویان از ابزارهای جست‌وجوی مشارکتی و وجود بسترهای لازم برای انجام کارهای مشارکتی دانشجویان در مراکز آموزشی و پژوهشی)، و تقویت این رفتارها برنامه‌ریزی کنند. **کلیدواژه‌ها:** تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی، تمایل به اطلاع‌جویی مشارکتی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، اطلاع‌یابی مشارکتی، جست‌وجوی مشارکتی

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۱؛ دریافت آخرین اصلاحات: ۱۴۰۱/۰۳/۱۵؛ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۲۴

استناد:

زارع، زهرا، میرزاییگی، مهدیه و ستوده، هاجر (۱۴۰۱). تحلیل رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه

شیراز. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*. ۳۳(۳): ۳۷-۵۱. doi: 10.30484/nastinfo.2022.3221.2157

مقدمه

مطالعات پژوهشگران در حوزه رفتارهای اطلاع‌جویی به اواخر دهه ۱۹۴۰ بازمی‌گردد. از آن زمان تاکنون، تعداد زیادی از مطالعات با موضوع جنبه‌های مختلف رفتارهای اطلاع‌جویی انجام شده و رویکرد غالب این مطالعات، تأکید بر نیازها و رفتارهای اطلاع‌جویی فردی^۱ کاربران بوده است. گرچه مطالعه رفتارهای اطلاع‌جویی فردی به‌واسطه ارائه راهکارهایی برای بهبود رفتارهای کاربران و توجه به ویژگی‌های فردی در طراحی سامانه‌های بازیابی تعاملی همچنان توجه پژوهشگران در نقاط مختلف جهان را به خود جلب کرده، اما در سال‌های اخیر توجه به رویکردهای مشارکتی اطلاع‌جویی در میان پژوهشگران اهمیت فزاینده‌ای یافته است (Reddy et al., 2010). شاه^۲ (۲۰۱۰) اطلاع‌جویی مشارکتی را فرایندی تعاملی می‌داند که بین اعضای گروه برقرار شده و در آن اعضا به‌صورت هدفمند در پی دسترسی به اطلاعات مشترک‌اند. به‌بیانی دیگر، می‌توان اطلاع‌جویی مشارکتی را فرایندی دانست که در آن گروهی از کاربران (بیشتر از دو نفر) با نیازها یا علائق اطلاعاتی مشترک در پی اشتراک‌گذاری یا مشارکت مشترک در فعالیت‌های جست‌وجوی اطلاعات‌اند (Granikov et al., 2022).

فعالیت‌های اطلاع‌جویی مشارکتی به‌نسبت فعالیت‌های فردی انعطاف‌پذیری بیشتر و در برابر محیط‌های اطلاعاتی بسیار متغیر امروز و رشد سریع علم، کارآمدی بیشتری دارند (Shah, 2010). به باور هاریسون^۳ (۲۰۰۹) رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی موضوع مطالعاتی بسیار مهمی است و دلیل این اهمیت، به نقش آن در مشاغل گوناگون بازمی‌گردد؛ زیرا صرف نظر از شغل، همکاری معمولاً برای حل مشکلات یا صرفاً برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد موضوعی مرتبط با رشته یا شغل خاص ضروری است. وی همچنین معتقد است یافتن اطلاعات بیشتر پیرامون تمایل کاربران و نحوه برخورد آن‌ها با رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی به مدیران کمک می‌کند تا کارکنان خود را برای موفقیت هرچه بیشتر رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی آماده کنند. براین اساس، جوامع مختلف علمی شاهد رشد رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی بوده‌اند.

در محیط‌های دانشگاهی نیز به‌منزله یک محیط آموزش و پژوهش محور، فعالیت‌های مختلف اطلاع‌جویی مشارکتی به چشم می‌خورد، اما برخلاف پژوهش‌های رفتارهای اطلاع‌جویی فردی، که عمدتاً در محیط دانشگاهی و بر روی دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی و اعضای هیئت علمی انجام شده، در رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی تمرکز بر مطالعات سازمانی بوده است. در محیط دانشگاهی، جامعه دانشجویان تحصیلات تکمیلی قشر مهمی هستند که در محیط دانشگاه، آمادگی لازم برای ورود به عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و علمی را پیدا می‌کنند. این گروه با پشت‌سرگذاشتن آموزش مبتنی بر پژوهش، آماده نقش‌پذیری در تولید علم و دانش می‌شوند و از این رهگذر، با تعامل با سایر دانشجویان، اساتید، پژوهشگران و مشارکت در فعالیت‌های پژوهشی مانند طرح‌های درسی و نگارش پایان‌نامه، رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی را تجربه می‌کنند. بنابراین، توجه به این قشر از جامعه علمی موجب شناخت بیشتر تجربیات اطلاع‌جویی مشارکتی می‌شود. همچنین شناخت تمایل این گروه به رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی به مسئولان نظام آموزش عالی کمک می‌کند تا با توجه به اهمیت این نوع رفتار، برای رفع مشکلات احتمالی موجود و تقویت این رفتارها برنامه‌ریزی کنند.

پژوهش‌های انجام شده در حوزه رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی، از رویکردهای متفاوتی قابلیت بررسی دارند؛ مثلاً پژوهشگرانی مانند یه^۴ و همکاران (۲۰۲۱)، فردوس و دو^۵ (۲۰۱۹) و عارف و دو^۶ (۲۰۱۹) تحقیقاتی در حوزه گردشگری با موضوع رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی انجام داده‌اند و در آن، به انواع وظایفی که در سفر وجود دارد اشاره کرده‌اند. همچنین روش‌هایی برای تسهیل جست‌وجوی مشترک گردشگران پیشنهاد داده‌اند. پژوهش‌های مختلفی نیز در حوزه اطلاع‌جویی مشارکتی در رده‌های سنی مختلف (دانش‌آموزان مقطع دبیرستان، دانشجویان مقاطع مختلف و افراد مسن) انجام شده است که رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در بین این گروه‌ها ارزیابی شده و تأثیر آن در فعالیت‌های مختلفی مانند جست‌وجوهای انجام شده در وب، انجام طرح‌های درسی، بهتر شدن کیفیت زندگی و ... را بررسی کرده‌اند (Wu et al., 2022; Kang, 2019).

1. Individual information seeking behavior

2. Shah

3. Harrison

4. Ye

5. Fardous & Du

6. Arif & Du

نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد کاربران جست‌وجوهای وی‌بی خود را اغلب در مکان‌های متفاوت و با ابزارهای جداگانه انجام می‌دهند و در نهایت نتایج را با هم ترکیب می‌کنند. در برخی پژوهش‌ها، دیدگاه فنی اطلاع‌جویی مشارکتی مدنظر بوده است و پژوهشگرانی مانند ابراهیم‌زاده و همکاران (۲۰۲۰)، وو^۱ و همکاران (۲۰۱۴) و بوهم^۲ و همکاران (۲۰۱۳) به طراحی و ارزیابی سامانه‌های جست‌وجوی مشترک پرداخته‌اند.

برخی تحقیقات انجام‌شده در حوزه اطلاع‌جویی مشارکتی، اغلب بر روش‌های اکتشافی و درک فرایند اطلاع‌جویی مشارکتی و موانع و انگیزه‌های پژوهشگران برای انجام این فرایند متمرکز بوده است (Kang, ye et al., 2021; wei et al., 2022; Leeder & Shah, 2016; Fardous & Du, 2019; 2019). این پژوهش‌ها اغلب براساس نمونه‌های کوچک و کیفی و در سطح سازمان‌های پژوهش‌محور انجام شده است (Shah, 2012; 2013; 2017; Karunakaran, 2010). پژوهش حاضر برآن است تا با تحلیل رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در دو بعد تجربیات زیسته (تجربه جست‌وجوی گروهی در وب، تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام وظایف مختلف، میزان اطلاعات لازم در هنگام اطلاع‌جویی مشارکتی و مدت زمان صرف‌شده برای اتمام کار گروهی) و میزان تمایل آن‌ها به این رفتار، به شناخت عمیق‌تری از رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی برسد. در راستای موضوع ذکرشده، پژوهشگران در این پژوهش تلاش کرده‌اند به پرسش‌های زیر پاسخ دهند:

۱. دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز چه تجربیات زیسته‌ای پیرامون رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی دارند؟

۲. دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به چه میزان به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی تمایل دارند؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر پژوهشی کمی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در سال ۱۳۹۹ تشکیل می‌دهند. نمونه این پژوهش به شیوه تصادفی طبقه‌ای و از بین دانشجویان دانشکده‌های مختلف بر مبنای جدول مورگان به تعداد ۳۰۲ نفر محاسبه شد.

جدول ۱- تعداد اعضای جامعه و نمونه پژوهش به تفکیک دانشکده‌ها (دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری)

دانشکده	تعداد دانشجویان کارشناسی ارشد	درصد	تعداد نمونه ارشد	درصد	تعداد دانشجویان دکتری	درصد	تعداد نمونه دکتری	درصد
فنی مهندسی	۴۳۹	۲۶/۷	۶۵	۲۷	۹۸	۲۲	۱۵	۲۳
علوم پایه	۳۸۷	۲۳	۴۶	۱۹/۲	۱۲۶	۲۸/۸	۱۹	۲۹/۲
علوم انسانی و هنر	۶۴۶	۳۹/۳	۱۰۳	۴۳	۱۲۴	۲۸/۴	۱۸	۲۷/۶
کشاورزی	۱۵۸	۹/۶	۲۳	۹/۶	۵۳	۱۲/۱	۸	۱۲/۳
دامپزشکی	۱۰	۰/۶	۲	۰/۸	۳۵	۸	۵	۷/۶
جمع	۱۶۴۰	۱۰۰	۲۳۹	۱۰۰	۴۳۶	۱۰۰	۶۵	۱۰۰

توزیع فراوانی نمونه پژوهش در جدول ۲ نشان داده شده است که براساس جنسیت، شامل ۶۹/۵ درصد زن (۲۱۰ نفر) و ۳۰/۵ درصد مرد (۹۲ نفر) است. بیشتر آزمودنی‌ها ۲۰ تا ۳۰ سال و در مرحله بعد ۳۱ الی ۴۰ سال دارند.

جدول ۲- توزیع فراوانی آزمودنی‌های پژوهش برحسب جنسیت، سن، و مقطع تحصیلی

مقوله	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۲۱۰	۶۹/۵
	مرد	۹۲	۳۰/۵
سن	۲۰-۳۰	۲۲۶	۷۴/۸
	۳۱-۴۰	۷۵	۲۴/۸
	۴۱-۵۰	۱	۰/۳
مقطع تحصیلی	کارشناسی ارشد	۱۸۶	۶۱/۶
	دکتری	۱۱۶	۳۸/۴
جمع کل	-	۳۰۲	۱۰۰/۰

همچنین براساس مقطع تحصیلی، عمده کاربران در مقطع کارشناسی ارشد (۶۱/۶٪) هستند. گفتنی است که کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در مرحله گذراندن پایان‌نامه یا رساله بودند.

گردآوری اطلاعات این پژوهش از طریق پرسش‌نامه انجام شد. با توجه به نبود پرسش‌نامه استاندارد در حوزه تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی، با مطالعه و بررسی پژوهش‌های مرتبط، پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته تهیه شد. این پرسش‌نامه شامل سه بخش بود.

در بخش اول، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان، شامل سن، جنسیت، مقطع تحصیلی و غیره گردآوری شد. در بخش دوم، یازده سؤال مربوط به نگرش‌سنجی طراحی شد که شامل سؤال درمورد تجربه جست‌وجوی گروهی، میزان اطلاعات مورد نیاز در حین تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی و غیره بود و طی آن، تجربه آزمودنی‌ها درمورد رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی و جزئیات مربوط به آن استخراج شد.

در بخش سوم، تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی به دست آمد. این پرسش‌نامه شامل ۲۶ گویه در یک طیف لیکرت هفت درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۷ (کاملاً موافقم) بود. براین اساس، حداقل نمره برای این بخش ۲۶ و حداکثر نمره ۱۸۲ بود. برای سنجش روایی صوری و محتوایی، این پرسش‌نامه پس از مطالعه اساتید راهنما و مشاور، برای هفت متخصص علم اطلاعات و دانش‌شناسی فرستاده شد و پس از اعمال نظریات آن‌ها، روایی صوری و محتوایی به دست آمد. همچنین پایایی این پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۹۰۸ به دست آمد.

به منظور گردآوری داده‌ها، ابتدا تعداد ۸۸ پرسش‌نامه در قالب پرسش‌نامه الکترونیک جمع‌آوری شد (به دلیل وجود پاندمی کرونا)، اما به رغم ارسال چندین باره پرسش‌نامه‌ها به صورت الکترونیک پاسخ کافی دریافت نشد. بنابراین، برای ادامه گردآوری داده‌ها به تفکیک دانشکده‌ها، به خوابگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی مراجعه شد و تعدادی پرسش‌نامه همراه با توضیحات لازم پژوهشگر درمورد نحوه تکمیل پرسش‌نامه‌ها به دانشجویان ارائه شد. گفتنی است با توجه به جدول ۱، پس از تکمیل نمونه‌های مرتبط با هر دانشکده، گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه یافت که تمامی داده‌های مورد نیاز مربوط به نمونه پژوهش جمع‌آوری شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش نیز از آزمون ناپارامتری مجذور کای تک‌متغیره و نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی اس.پی.اس.اس ۲۱ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

۱. تجربه رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز

برای شناخت بیشتر رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز، تجربه‌های آنان در اطلاع‌جویی مشارکتی از طریق آزمون ناپارامتری مجذور کای تک‌متغیره بررسی شد.

الف) تجربه جست‌وجوی گروهی در وب

به‌منظور سنجش تفاوت تجربه جست‌وجوی گروهی در وب، از آزمون ناپارامتری مجذور کای تک‌متغیره استفاده شد. بدین‌منظور یکبار دیدگاه آزمودنی پیرامون تجربه جست‌وجوی گروهی در وب به‌صورت کلی به‌دست آمد و سپس تجربیات جست‌وجوی گروهی در شرایط مختلف آزمون شد. نتایج این آزمون نشان داد که پیرامون داشتن تجربه جست‌وجوی گروهی در وب به‌صورت کلی، بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(2, N=302) = 229.163, P < 0.001$). با توجه به اینکه فراوانی داشتن تجربه جست‌وجوی گروهی در وب، ۲۱۵ است و با اختلافی برابر با مثبت ۱۱۳/۷ بیشترین فراوانی را دارد، می‌توان گفت فراوانی دانشجویانی که تجربه جست‌وجوی گروهی در وب را داشته‌اند به‌طور معناداری بیش از دانشجویانی است که تاکنون این نوع جست‌وجو را تجربه نکرده‌اند.

در ادامه به‌منظور مشخص شدن نحوه جست‌وجوی گروهی دانشجویان در وب، تجربه آن‌ها پیرامون جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی در مکان‌های مشترک، متفاوت، با رایانه یا تلفن همراه مشترک، با رایانه یا تلفن همراه جداگانه، از طریق گفت‌وگوی برخط یا مکالمه تلفنی، با استفاده از نرم‌افزارهای جست‌وجوی اطلاعات مشترک و... سنجش شد. نتایج آزمون ناپارامتری مجذور کای تک‌متغیره نشان داد که از میان انواع متغیرهای پیش‌گفته، فقط بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار «تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌طور جداگانه با رایانه یا تلفن همراه جداگانه» تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۲) و برای سایر تجربیات جست‌وجوی گروهی در وب، میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد.

بدین‌معنا که تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی در مکانی مشترک به میزان $\chi^2(1, N=302) = 8.278, P < 0.004$ است و با توجه به اینکه مقدار ضریب پی در سطح یک‌صدم معنادار است و با توجه به مقادیر فراوانی، می‌توان گفت که بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به اینکه مقدار ضریب پی در سطح یک‌صدم در تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی در مکان‌های متفاوت $\chi^2(1, N=302) = 17.166, P < 0.001$ معنادار است و با توجه به مقادیر فراوانی، می‌توان گفت که بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد. در تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب برای هم‌گروهی غایب و سپس مطلع کردن او از نتایج $\chi^2(1, N=302) = 52.57, P < 0.001$ نیز می‌توان گفت که میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد که این مقدار، ۶۳ نفر کمتر از فراوانی مدنظر است.

همچنین هر دو تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب از طریق گفت‌وگوی برخط یا مکالمه تلفنی به میزان $\chi^2(1, N=302) = 78.530, P < 0.001$ و تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی با رایانه یا تلفن همراه مشترک $\chi^2(1, N=302) = 109.682, P < 0.001$ هستند که با توجه به اینکه مقدار ضریب پی در سطح یک‌صدم معنادار است و با توجه به مقادیر فراوانی، می‌توان گفت بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت منفی و معناداری وجود دارد. همچنین استفاده از نرم‌افزارهای اطلاع‌جویی مشارکتی به میزان $\chi^2(1, N=302) = 274.649, P < 0.001$ گزارش شد. با توجه به اینکه فراوانی استفاده از نرم‌افزارهای اطلاع‌جویی مشارکتی ۲/۳ است و با اختلافی برابر با منفی ۱۴۴ کمترین فراوانی را دارد، می‌توان گفت به‌طور معناداری فراوانی دانشجویانی که تجربه استفاده از نرم‌افزارهای اطلاع‌جویی مشارکتی را داشته‌اند، کمتر از دانشجویانی است که تاکنون این نوع جست‌وجو را تجربه نکرده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳- نتایج آزمون مجذور کای تک‌متغیره پیرامون تجربه جست‌وجوی گروهی در وب

مقوله	پاسخ	فراوانی	درصد	فراوانی مورد انتظار	اختلاف	X ²	DF	P
تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به‌صورت گروهی	بله	۲۱۵	۷۱/۲	۱۰۰/۳	۱۱۳/۷	۲۲۹/۱۶۳	۲	۰/۰۰۱
	خیر	۸۷	۲۸/۸	۱۰۰/۳	-۱۴/۳			
تجربه جست‌وجوی	بله	۱۲۶	۴۱/۷	۱۵۱	-۲۵	۸/۲۷۸	۱	۰/۰۰۴

P	DF	X ²	اختلاف	فراوانی مورد انتظار	درصد	فراوانی	پاسخ	مقوله
			۲۵	۱۵۱	۵۸/۳	۱۷۶	خیر	اطلاعات در وب به صورت گروهی در مکانی مشترک
۰/۰۰۱	۱	۱۷/۱۶۶	-۳۶	۱۵۱	۳۸/۱	۱۱۵	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب
			۳۶	۱۵۱	۶۱/۹	۱۸۷	خیر	به صورت گروهی در مکان های متفاوت
۰/۰۰۱	۱	۱۰۹/۶۸۲	-۹۱	۱۵۱	۱۹/۹	۶۰	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب
			۹۱	۱۵۱	۸۰/۱	۲۴۲	خیر	به صورت گروهی با رایانه یا تلفن همراه مشترک
۰/۰۱۶	۱	۵/۸۴۱	-۲۱	۱۵۱	۴۳	۱۳۰	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب
			۲۱	۱۵۱	۵۷	۱۷۲	خیر	به صورت جداگانه با رایانه یا تلفن همراه جداگانه
۰/۰۰۱	۱	۷۸/۵۳۰	-۷۷	۱۵۱	۲۴/۵	۷۴	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب از طریق گفت و گوی برخط یا مکالمه تلفنی
			۷۷	۱۵۱	۷۵/۵	۲۲۸	خیر	
۰/۰۰۱	۱	۲۷۴/۶۴۹	-۱۴۴	۱۵۱	۲/۳	۷	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب با استفاده از نرم افزارهای جست و جوی اطلاعات مشترک
			۱۴۴	۱۵۱	۹۷/۷	۲۹۵	خیر	
۰/۱۶۷	۱	۱/۹۰۷	-۱۲	۱۵۱	۴۶	۱۳۹	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب بصورت جداگانه و سپس بحث با هم گروهی در رابطه با نتایج
			۱۲	۱۵۱	۵۴	۱۶۳	خیر	
۰/۰۰۱	۱	۵۲/۵۷	-۶۳	۱۵۱	۱۲/۹	۸۸	بله	تجربه جست و جوی اطلاعات در وب برای هم گروهی غایب و سپس مطلع کردن او از نتایج
			۶۳	۱۵۱	۷۰/۹	۲۱۴	خیر	
					۱۰۰/۰	۳۰۲		جمع

ب) تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام وظایف مختلف

به‌منظور سنجش تفاوت نوع وظایفی که به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی منجر شده، از آزمون ناپارامتری مجذور کای تک‌متغیره استفاده شد. با توجه به نتایج به‌دست آمده از جدول ۳، گفتنی است که پیرامون تجربه مربوط به «تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام تکالیف و پروژه‌های درسی»، میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(1, N=302) = 70.583, P < 0.001$). با توجه به اینکه فراوانی تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام تکالیف و پروژه‌های درسی ۲۲۴ است و با اختلافی برابر با مثبت ۷۳ بیشترین فراوانی را دارد، می‌توان گفت فراوانی دانشجویانی که تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام تکالیف و پروژه‌های درسی را داشته‌اند به‌طور معناداری بیش از دانشجویانی است که تاکنون این نوع جست‌وجو را تجربه نکرده‌اند. همچنین در تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام طرح پژوهشی نیز میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(1, N=302) = 11.921, P < 0.001$), که با توجه به اینکه مقدار ضریب پی در سطح یک‌صدم معنادار است و با توجه به مقادیر فراوانی، گفتنی است میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد. کمترین تجربه مربوط به «تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در تدوین پایان‌نامه» با فراوانی ۱۰۷ نفر (۳۵/۴٪) است که بین فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(1, N=302) = 26.316, P < 0.001$). پس گفتنی است کسانی که در تدوین پایان‌نامه تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی داشته‌اند ۴۴/۵ نفر کمتر از فراوانی مورد انتظار بوده است.

جدول ۴- توزیع فراوانی آزمودنی‌ها در انجام کارها برای اطلاع‌جویی مشارکتی

مقوله	پاسخ	فراوانی	درصد	فراوانی مورد انتظار	اختلاف	χ^2	df	p
تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام پروژه پژوهشی	بله	۱۸۱	۵۹/۹	۱۵۱	۳۰	۱۱/۹۲۱	۱	۰/۰۰۱
	خیر	۱۲۱	۴۱/۱	۱۵۱	-۳۰			
تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در انجام تکالیف و پروژه‌های درسی	بله	۲۲۴	۷۴/۲	۱۵۱	۷۳	۷۰/۵۸۳	۱	۰/۰۰۱
	خیر	۷۸	۲۵/۸	۱۵۱	-۷۳			
تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی در تدوین پایان‌نامه	بله	۱۰۷	۳۵/۴	۱۵۰/۵	-۴۴/۵	۲۶/۳۱۶	۱	۰/۰۰۱
	خیر	۱۹۵	۶۴/۶	۱۵۰/۵	۴۴/۵			

افزون‌بر موارد فوق، دانشجویان در پاسخ به سؤال باز اشاره کرده‌اند که برای تألیف کتاب، ثبت اختراع، رفع مشکلات نرم‌افزاری، یافتن راهکار برای مسائل کاری، سیاست‌گذاری برای سازمان‌ها، راه‌اندازی کارگاه تولیدی و درنهایت در پروژه‌های اقتصادی، رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی داشته‌اند.

ج) میزان اطلاعات لازم در هنگام اطلاع‌جویی مشارکتی

به‌منظور آگاهی از سطح پیچیدگی نیازها در کارهای گروهی، از آزمودنی‌ها خواسته شد که میزان نیاز خود به اطلاعات را مشخص کنند.

جدول ۵- میزان اطلاعات برای رفع نیاز اطلاعاتی گروه‌ها

مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	فراوانی مورد انتظار	اختلاف	χ^2	df	p
دستیابی به یک جواب ساده	۹	۳	۷۵/۵	-۶۶/۵	۵۵۰/۲۶۵	۳	۰/۰۰۱
دستیابی به یک منبع اطلاعاتی	۴۲	۱۳/۹	۷۵/۵	-۳۳/۵			
دستیابی به منابع اطلاعاتی مختلف	۲۵۰	۸۲/۸	۷۵/۵	۱۷۴/۵			

نتایج آزمون مجذور کای تک‌متغیره نشان داد که پیرامون دستیابی به منابع اطلاعاتی مختلف برای رفع نیاز اطلاعاتی، میان فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(3, N=302) = 550.265, P < 0.001$). با توجه به اینکه فراوانی داشتن دستیابی به منابع اطلاعاتی مختلف ۲۵۰ است و با اختلافی برابر با مثبت ۱۷/۵ بیشترین فراوانی را دارد، می‌توان گفت فراوانی دانشجویانی که به منابع اطلاعاتی مختلفی نیاز داشته‌اند به طور معناداری بیش از دانشجویان دیگر است.

(د) مدت‌زمان صرف‌شده برای اتمام کار گروهی

در ارتباط با مدت‌زمانی که یک فعالیت اطلاع‌جویی مشارکتی به طول انجامیده است، نتایج پژوهش نشان داد که میان فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد ($\chi^2(8, N=302) = 104.55, P < 0.001$). با توجه به اینکه فراوانی «یک‌هفته تا یک‌ماه» ۱۰۷ است و با اختلافی برابر با مثبت ۷۳/۴ بیشترین فراوانی را دارد، گفتنی است فراوانی دانشجویانی که کار گروهی آن‌ها بین یک‌هفته تا یک‌ماه به طول انجامیده به طور معناداری بیش از دانشجویان دیگر است.

جدول ۶: مدت‌زمان لازم برای به‌اتمام‌رسیدن کار گروهی

مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	فراوانی مورد انتظار	اختلاف	X ²	DF	P
یک ساعت یا کمتر	۱۶	۵/۳	۳۳/۶	-۱۷/۶	۱۰۴/۵۵	۸	۰/۰۰۱
چند ساعت	۳۰	۹/۹	۳۳/۶	-۳/۶			
یک تا چند روز	۸۲	۲۷/۲	۳۳/۶	۴۸/۴			
یک هفته تا یک ماه	۱۰۷	۳۵/۴	۳۳/۶	۷۳/۴			
بیش از چند ماه	۶۶	۲۱/۸	۳۳/۶	۳۲/۴			

۲. تعیین تمایل دانشجویان به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی

پس از بررسی تجربه دانشجویان پیرامون رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی، به‌منظور تعیین میزان تمایل دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی، از پرسش‌نامه اطلاع‌جویی مشارکتی شامل ۲۶ سؤال با امتیازات یکسان استفاده شد که مجموع نمره این ۲۶ سؤال، بیانگر تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی کاربران بود. چنانچه نمره محاسبه‌شده بین ۲۶ تا ۸۷ باشد، تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در حد پایین و ضعیف است. اگر نمره محاسبه‌شده بین ۸۸ تا ۱۳۰ باشد، تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در حد متوسط است و اگر نمره محاسبه‌شده بین ۱۳۱ تا ۱۸۲ باشد، تمایل به رفتار اطلاع‌جویی در حد بالا و زیاد است. گفتنی است که حداقل و حداکثر امتیاز کسب‌شده می‌توانست ۲۶ و ۱۸۲ باشد.

جدول ۷- تمایل دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی

دانشجویان تحصیلات تکمیلی		مجموع نمرات محاسبه‌شده
درصد	فراوانی	
۲/۳	۷	نمرات بین ۲۶-۸۷
۱۹	۵۸	نمرات بین ۸۸-۱۳۰
۷۸/۱	۲۳۶	نمرات بین ۱۳۱-۱۸۲
۱۰۰	۳۰۲	جمع

براساس جدول ۷، نمرات بین ۱۳۱ تا ۱۳۱ (امتیاز بالای اطلاع‌جویی مشارکتی) با فراوانی ۲۳۶ نفر (۷۸/۱ درصد)، از بیشترین فراوانی و نمرات بین ۲۶ تا ۸۷، از کمترین فراوانی برخوردارند.

جدول ۸- شاخص‌های توصیفی اطلاع‌جویی مشارکتی

ردیف	تعداد نمونه	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
۱	۳۰۲	۰/۷۶۵	۵۳	۱۸۲

با توجه به جدول ۸، کمترین نمره کسب‌شده از کل این پرسش‌نامه، ۵۳ و بیشترین نمره ۱۸۲ است. در مرحله بعد، به منظور سنجش معناداری میزان تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی، از آزمون تی تک‌نمونه‌ای و مقایسه نتایج با میانگین مورد انتظار استفاده شد. در این پژوهش، میانگین مورد انتظار ۷۰ درصد بیشترین نمره تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی (۱۲۷/۴) در نظر گرفته شد.

جدول ۹- شاخص‌های توصیفی آزمون تی تک‌نمونه‌ای میزان تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی

تعداد نمونه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار
۳۰۲	۱۴۳/۵۳۱۶	۲۰/۵۵	۱/۱۸۴

جدول ۱۰- آزمون تی تک‌نمونه‌ای میزان تمایل به رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی

نمره آزمون = ۱۲۷/۴					
با اطمینان ۹۵ درصد	Mean Difference	Sig. (2-tailed)	df	T	رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی
۱۸/۵	۱۶/۱۳۱	۰/۰۰۱	۳۰۰	۱۳/۶۱۵	

براساس این آزمون، آماره تی به دست آمده ($t=13/62$) است که با درجه آزادی ۳۰۰ در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است (جدول ۱۰). بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین میانگین مورد انتظار (۱۲۷/۴) و میانگین حاصل (۱۴۳/۵۳۱۶) تفاوت معناداری وجود دارد (جدول ۹). مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که میانگین رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی در نمونه مطالعه شده بیش از میانگین مورد انتظار (۷۰ درصد) است. براین اساس، می‌توان گفت، تمایل به رفتار اطلاع‌جویی در بین آزمودنی‌ها زیاد است.

نتیجه‌گیری

در عصر کنونی، افراد از فناوری‌های مشارکتی و ارتباطی برای رفع نیازهای خود استفاده می‌کنند. از آنجاکه دستیابی و پردازش اطلاعات در زندگی روزمره اهمیت بیشتری یافته است، مشکلات بسیاری برای جست‌وجو، بازیابی و استفاده از اطلاعات وجود دارد که مستلزم استفاده از روابط اجتماعی و مشارکتی است و این امر به اطلاع‌جویی مشارکتی منجر شده است. نتایج پژوهش نشان داد که دانشجویان زیادی تجربه جست‌وجوی گروهی در وب را به صورت کلی تجربه کرده‌اند. همچنین به‌رغم اینکه این افراد علاقه بیشتری به جست‌وجوی گروهی در مکانی مشترک به نسبت مکان‌های متفاوت نشان دادند، فقط هفت نفر از آزمودنی‌ها تجربه استفاده از ابزارهای جست‌وجوی مشترک را داشته‌اند و بقیه افراد تا به حال از آن استفاده نکرده‌اند. همچنین افراد زیادی تجربه جست‌وجوی اطلاعات با ابزار مشترک و یا از طریق مکالمه تلفنی را نداشتند. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های کانگ (۲۰۱۹)، وو و همکاران (۲۰۱۸)، اوولا^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، لیدر و شاه (۲۰۱۶)، هرناندز پرز^۲ (۲۰۱۵)، گونزالس^۳ و شاه (۲۰۱۱)، شاه (۲۰۱۰) و موریس و هورویتز^۴ (۲۰۰۷) پیرامون استفاده کم از سامانه‌ها یا ابزارهای

1. Avula
2. Hernández Pérez
3. Gonzales
4. Morris & Horvitz

جست‌وجوی مشترک و انجام جست‌وجو به‌صورت جداگانه و ترکیب نتایج با یکدیگر همسو بود. کانگ (۲۰۱۹) نیز در پژوهش خود، مشاهده کرد که دانش‌آموزان پروژه درسی خود را اغلب در مکان‌های متفاوت و با ابزارهای جداگانه انجام می‌دهند و در نهایت نتایج را با هم ترکیب می‌کنند. همچنین آن‌ها در حین انجام کار گروهی برای ارتباط‌گرفتن با هم‌گروهی‌های خود، از ابزارهای مشارکتی استفاده نمی‌کنند. وو و همکاران (۲۰۱۸) معتقدند که برای بهبود نتایج یادگیری اعضای گروه، لازم است آن‌ها از سامانه‌های مشترک استفاده کنند. نتایج پژوهش لیدر و شاه (۲۰۱۶) نشان‌دهنده اهمیت ساخت ابزارهای جست‌وجوی مشارکتی برای استفاده آسان را نشان داد. به باور هرناندز پرز (۲۰۱۵)، تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب از طریق گفت‌وگوی برخط تحت تأثیر عوامل مرتبط با پویایی گروه (مثلاً سبک رهبری، درجه انسجام یا قوانین گروهی) است. از طرفی، شاه (۲۰۱۰) در پژوهش خود مشاهده کرد که آزمودنی‌ها در حین کار، از چندین روش و ابزار در حین همکاری استفاده می‌کردند که رایج‌ترین آن‌ها ایمیل، جلسات حضوری، تماس‌های تلفنی و گوگل داک^۱ بود.

نتایج پژوهش اوولا و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که کاربران معمولاً در حین اطلاع‌جویی مشارکتی از سامانه‌های جست‌وجوی مشترک اختصاصی استفاده نمی‌کنند و در عوض، به‌طور مستقل جست‌وجو می‌کنند و با استفاده از ابزارهای ارتباطی، مانند رسانه‌های اجتماعی، ایمیل و تلفن هماهنگ می‌شوند. یافته‌های پژوهش گونزالس و شاه (۲۰۱۱) نشان داد که شرکت‌کنندگانی که از رایانه‌های جداگانه استفاده می‌کنند (هم‌محل یا از راه دور) می‌توانند منابع اطلاعاتی بیشتری را به‌نسبت افرادی که از یک رایانه استفاده می‌کنند (تک‌کاربر یا یک‌جفت) پوشش دهند. به باور موریس و هورویتز (۲۰۰۷) با استفاده از سامانه سرچ توگتر، افرادی که از هم فاصله دارند می‌توانند هنگام جست‌وجو در وب، به‌طور هم‌زمان یا غیرهم‌زمان با یکدیگر همکاری کنند. همین‌طور آگاهی از کارهای هم‌گروهی (سابقه پرس‌وجو، تاریخچه بازدید، رتبه‌بندی و نظریات) ارزشمندترین جنبه طراحی سرچ توگتر بود.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد که دانشجویان در هنگام انجام تکالیف و پروژه‌های درسی، بیشترین تجربه اطلاع‌جویی مشارکتی را دارند که با پژوهش‌های فردوس و دو (۲۰۱۹) و وو و همکاران (۲۰۱۸) همسوست. فردوس و دو (۲۰۱۹) در پژوهش خود به این مسئله پی بردند که فعالیت‌های اطلاع‌جویی مشارکتی عبارت‌اند از: برنامه‌ریزی گروه‌ها در سفر، جست‌وجو و هم‌رسانی اطلاعات، اولویت‌بندی انتخاب‌ها و تصمیمات مشترک. همچنین وو و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی، با استفاده از سامانه جست‌وجوی مشترک کوگمنتو^۲ نشان دادند که انواع وظایف در سه بُعد مختلف (اطلاعاتی^۳، دادوگرفت اطلاعات^۴ و مسیرپویی^۵) در اطلاع‌جویی مشارکتی مؤثرند و احساسات شرکت‌کنندگان تحت تأثیر انواع وظایف است و هم‌رسانی احساسات (به‌ویژه احساسات مثبت) از طریق سامانه‌های اطلاع‌جویی مشارکتی تأثیرات مطلوبی برجای خواهد گذاشت.

همچنین نتایج این تحقیق نشان داد که تمایل دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به اطلاع‌جویی مشارکتی از سطح بالایی برخوردار است، که با نتایج پژوهش‌های یه و همکاران (۲۰۲۱)، گرانیکو^۶ و همکاران (۲۰۲۲)، ابراهیم‌زاده و همکاران (۲۰۲۰)، فردین (۱۳۹۵)، موریس (۲۰۰۸) و علی‌پور و همکاران (۱۳۸۸) همسو و با پژوهش کانگ (۲۰۱۹) ناهمسوست. یافته‌های پژوهش یه و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که مسافران در طول سفر، رفتارهای اطلاعاتی مشارکتی متعددی را برعهده می‌گیرند که شامل بازیکن تیم^۷، تأثیرگذار^۸، همه‌کاره^۹، پیرو^{۱۰}، حامی^{۱۱} و مستبد^{۱۲} می‌شود. همچنین گرانیکو و همکاران

1. Google Docs
2. Coagmento
3. informational
4. transactional
5. navigational
6. Granikov
7. Team player
8. Influencer
9. All-rounder
10. Follower
11. Supporter
12. Authoritarian

(۲۰۲۲) در بررسی مطالعات مربوط به اطلاع‌جویی مشارکتی در جامعه خود، پنج نوع پیامد، از جمله پیامدهای عملکردی^۱، شناختی^۲، عاطفی^۳، رفتاری^۴ و رابطه‌ای^۵ را شناسایی کردند. از طرفی ابراهیم‌زاده و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که یکی از دلایل رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی ارتباطات غیررسمی و نیازهای پیچیده اطلاعاتی است.

یافته‌های پژوهش فردین (۱۳۹۵) نشان داد که رفتار اطلاع‌یابی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه زابل در حد متوسط رو به بالاست. همچنین به باور موریس (۲۰۰۸) اکثریت دانشکاران خواستار همکاری و مشارکت در فعالیت‌های پژوهشی هستند و معتقدند که همکاری عاملی بسیار حیاتی در موفقیت آنان به‌شمار می‌رود. با توجه به اینکه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پژوهش حاضر تمایل به اطلاع‌جویی مشارکتی بالایی را نشان دادند، این یافته با پژوهش علی‌پور و همکاران (۱۳۸۸) همسوست. به باور وی، میزان مشارکت افراد در گروه‌ها از تحصیلات تأثیر می‌پذیرد و هرچه تحصیلات، سطح اجتماعی و سواد افراد بالاتر باشد، میزان مشارکت آن‌ها افزایش می‌یابد.

از یک سو کانگ (۲۰۱۹) معتقد است که دانش‌آموزان دبیرستانی و راهنمایی در جمع‌آوری، استفاده، هم‌رسانی و افزایش اطلاعات در طول پروژه‌های مشارکتی مدرسه، با یکدیگر مطالعه مشترک ندارند. آن‌ها پروژه مشارکتی را به بخش‌های مختلفی تقسیم می‌کنند. سپس هر دانش‌آموز، بخش خود را جداگانه تکمیل می‌کند و در نهایت حاصل کار آن‌ها با یکدیگر ترکیب می‌شود. این نتیجه با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست. علت ناهم‌سوی بودن نتیجه این پژوهش را می‌توان متفاوت بودن جامعه‌ها دانست؛ زیرا جامعه پژوهش کانگ دانش‌آموزان بودند؛ اما جامعه پژوهش حاضر دانشجویان تحصیلات تکمیلی هستند. همچنین سن جامعه‌ها نیز با یکدیگر متفاوت است و با یکدیگر فاصله چشمگیری دارند.

تمایل به اطلاع‌جویی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از سطح بالایی برخوردار است؛ بنابراین توجه به این قشر از جامعه علمی می‌تواند موجب شناخت بیشتر تجربیات اطلاع‌جویی مشارکتی را فراهم آورد. همچنین شناخت تمایل این گروه به رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی می‌تواند به مسئولان نظام آموزش عالی کمک کند تا با توجه به اهمیت این نوع رفتار، نسبت به رفع مشکلات احتمالی موجود و تقویت این رفتارها برنامه‌ریزی کنند. نتایج پژوهش‌های پیشین نیز نشان می‌دهد که در بُعد عمل نیز رفتار اطلاع‌جویی مشارکتی بسیار رضایت‌بخش‌تر از اطلاع‌جویی فردی بوده است. اما نکته شایان توجه این است که در ایران، مهارت‌های کار گروهی کمتر در عمل به چشم می‌آید، اما تمایل به اطلاع‌جویی مشارکتی در بین دانشجویان بالاست و آن‌ها آن را در کیفیت نتایج مؤثر می‌دانند.

پژوهشگرانی مانند جاویدان و دستمالچی^۶ (۲۰۰۳)، هافستد^۷ (۲۰۰۳) و تسلیمی و همکاران (۱۳۸۹) ایران را در زمره کشورهای جمع‌گرا دانسته‌اند؛ بنابراین تمایل به کار گروهی در جامعه ایران، در حکم جامعه‌ای جمع‌گرا، بالاست و افراد معمولاً به کار گروهی گرایش زیادی دارند؛ ولی متأسفانه یکی از ویژگی‌های نامطلوب فرهنگی و اجتماعی، که همواره محققان داخلی و خارجی به آن اشاره کرده‌اند، ضعف در اجرای کار گروهی در کشور است. مسئله‌ای که به‌رغم طرح مکرر آن، محققان کمتر به شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد و پیدایش آن، به‌ویژه در سازمان‌های کشور پرداخته‌اند.

به باور جعفرپور (۱۳۹۷) مهم‌ترین دلایل ضعف کار گروهی که انجام آن را با مانع مواجه می‌کند عبارت‌اند از: وجود تعارضات حل‌نشده در گروه، تقدم اهداف فردی بر گروهی، و اجتناب از هدررفتن توان فرد در گروه (تمایل افراد برای تلاش کمتر هنگام کارکردن به‌صورت گروهی در مقایسه با زمانی است که انفرادی کار می‌کنند) و همچنین آسیب‌های ساختاری، که انجام کار گروهی را با مانع مواجه می‌کند، مثل فقدان سیستم ارزیابی عملکرد، آموزش‌ندیدن اعضا برای کار گروهی، سنجش‌نشدن اهداف، تناسب‌نداشتن توانایی‌های افراد با فعالیت‌ها.

1. Performance outcomes
2. Cognitive outcomes
3. Affective outcomes
4. Behavioral outcomes
5. Relational outcomes
6. Javidan & Dastmalchian
7. Hofstede

با توجه به اینکه به اقتضای پیچیدگی نقش‌ها، اطلاع‌جویی مشارکتی می‌تواند طیف وسیعی از فعالیت‌های افراد را، چه در زندگی روزمره و چه در فعالیت‌های پژوهشی و سازمانی دربر گیرد، نتایج ذکرشده از دو جنبه نظری و عملی درخور ملاحظه است:

از بُعد نظری، با توجه به خلاء پژوهش‌های موجود در حوزه اطلاع‌جویی مشارکتی، می‌توان پژوهش حاضر را تلاشی برای شناخت عوامل تأثیرگذار در این رفتارها دانست. در عرصه عمل نیز نتایج این پژوهش به تمامی افراد - اعم از پژوهشگران، اساتید و مدیران - کمک خواهد کرد تا با شناخت رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی و سرمایه‌گذاری بر روی آن و تقویت و بهبود این مهم، برای تسهیل حرکت به سمت این رفتارها گام بردارند.

پیشنهادات کاربردی

- یافته‌های این پژوهش نشان داد که دانشجویان مشارکت و کارهای گروهی را در کیفیت کار و یادگیری اعضای گروه مؤثر می‌دانند. پیشنهاد می‌شود که دانشگاه‌ها برای پیشبرد اهداف و کارهای دانشجویان، از گروه‌های کاری استفاده کنند و فرایند اطلاع‌جویی مشارکتی به دانشجویان آموزش داده شود.
- پیشنهاد می‌شود که بسترهای لازم (مانند ابزارهای ارتباطی لازم برای کارهای مشارکتی مثل طراحی نظام‌های اطلاع‌جویی مشارکتی به شکل بومی شده در ایران) برای انجام کارهای مشارکتی دانشجویان در مراکز آموزشی و پژوهشی فراهم شود.
- با توجه به اینکه درصد بسیار کمی (نزدیک به دو درصد) از آزمودنی‌های پژوهش، تجربه جست‌وجوی اطلاعات در وب به صورت گروهی و با استفاده از نرم‌افزارهای جست‌وجوی اطلاعات مشترک را داشته‌اند، توجه به نرم‌افزارهای حمایت‌کننده اطلاع‌جویی مشارکتی و یا نرم‌افزارهایی که بتوان در آن‌ها کار گروهی انجام داد مثل ادوبی کانکت^۱، توصیه می‌شود. وجود محیط مجازی در دانشگاه‌ها و قرارگرفتن آموزش در بستر ادوبی کانکت، فرصتی مغتنم را فراهم آورده است که از این بستر و بسترهایی مانند اسکایپ - به علت ارتباط برخطی که اعضای گروه می‌توانند با یکدیگر در زمینه‌های آموزشی برقرار کنند - برای تقویت رفتارهای اطلاع‌جویی مشارکتی بهره برد. در این راستا، ضروری است که آموزش به اعضا و در کنار آن اشاره به پتانسیل این ابزارها و ابزارهای مشارکتی جست‌وجو مدنظر قرار گیرد.

منابع

- تسلیمی، محمدسعید، فرهنگی، علی‌اکبر، عابدی‌جعفری، حسن و رازنهان، فیروز (۱۳۸۹). مدل اثرگذاری فرهنگ ملی بر کار تیمی در ایران. *فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ*، ۳(۱۱-۱۰)، ص ۱۲۷-۱۶۲.
- جعفرپور، محمود (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی کار گروهی در سازمان‌های کشور. *مطالعات مدیریت بهبود و تحول*، ۲۷(۸۷)، ۷۵-۱۰۰.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=355820>
- علی‌پور، پروین، زاهدی، محمدجواد و شبانی، ملیحه (۱۳۸۸). اعتماد و مشارکت (بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در شهر تهران). *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۰(۲)، ۱۰۹-۱۳۵.
- فردین، زهرا (۱۳۹۵). بررسی رفتار اطلاع‌یابی مشارکتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه زابل. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه پیام نور مرکز مشهد.

References

- Alipour, P., Zahedi, M.J., & Shiani, M. (2009). Social Trust and Social Participation: Study On the Relations Between Trust and Participation In Tehran. *Iranian Journal of Sociology (ISA)*, 10(2), 109-135. [In Persian]
- Arif, A.S.M., & Du, J.T. (2019). Understanding collaborative tourism information searching to support online travel planning. *Online Information Review*, 43(3), 369-386.
- Avula, S., Chadwick, G., Arguello, J., & Capra, R. (2018, March). Searchbots: User engagement with chatbots during collaborative search. In *Proceedings of the 2018 conference on human information interaction & retrieval* (pp. 52-61).

- Böhm, T., Klas, C.P., & Hemmje, M. (2013), Supporting Collaborative Information Seeking and Searching in Distributed Environments. *In Proceedings of LWA 2013 conference* (pp. 16–20). Bamberg, Germany.
- Ebrahimzadeh, S., Sharifabadi, S. R., Kamran, M. K. A., & Dalkir, K. (2020). Triggers and strategies related to the collaborative information-seeking behaviour of researchers in ResearchGate. *Online Information Review*.
- Fardin, Z. (2016). *A Study Collaborative information seeking behavior of graduate students at Zabol University*. (M.A. Thesis), Payame Noor University of Mashhad. [In Persian]
- Fardous, J., & Du, J.T. (2019). Characteristics of Collaborative Information Seeking Activities During Group Trip Planning: A Preliminary Study. *Proceedings of the Association for Information Science & Technology*, 56(1), 648-650. DOI: 10.1002/pr2.00119.
- González-Ibáñez, R., & Shah, C. (2011). Coagmento: A system for supporting collaborative information seeking. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 48(1), 1-4.
- Granikov, V., El Sherif, R., Bouthillier, F., & Pluye, P. (2022). Factors and outcomes of collaborative information seeking: A mixed studies review with a framework synthesis. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 73(4), 542-560.
- Harrison, L. A. (2009). *Understanding the collaborative information-seeking practices of undergraduate students (Master's thesis)*. <https://ils.unc.edu/MSPapers/3565.pdf>
- Hernández Pérez, O. (2015). Collaborative information behaviour in completely online groups: exploring the social dimensions of information in virtual environments. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 4(4), 775-787.
- Hofstede, G. (2003). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Jafarpoor, M. (2018). The pathology of Groupwork in Iranian organizations. *Management Studies in Development & Evolution*, 27(87), 75-100. [In Persian]
- Javidan, M., & Dastmalchian, A. (2003). Culture and leadership in Iran: The land of individual achievers, strong family ties, and powerful elite. *Academy of Management Perspectives*, 17(4), 127-142.
- Kang, J.H. (2019). Lonely Collaborative Information Behavior (CIB) of Youth. *iConference 2019 Proceedings*, iSchools, <https://doi.org/10.21900/iconf.2019.103324>
- Karunakaran, A. Spence, P., & Reddy, M. (2010). Towards a model of collaborative information behavior. In C. Shah, M. Reddy & M. Twidale, *Workshop on Collaborative Information Retrieval. ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work (CSCW 2010)*. Savannah, GA. New York, NY: ACM Press
- Leeder, C., & Shah, C. (2016), Collaborative information seeking in student group projects. *Aslib Journal of Information Management*, 68(5), 526-544. <http://dx.doi.org/10.1108/AJIM-12-2015-0190>.
- Morris, M. R., & Horvitz, E. (2007, October). SearchTogether: an interface for collaborative web search. In *Proceedings of the 20th annual ACM symposium on User interface software and technology* (pp. 3-12).
- Morris, M.R. (2008). A survey of collaborative web search practices. In *Proceedings of ACM SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1657-1660). Florence, Italy.
- Reddy, M.C., Jansen, B.J., & Spence, P.R. (2010). *Exploring collaboration and coordination during information seeking and retrieval activities*. In: J. Foster (Ed), *Collaborative information behavior: User engagement and communication sharing* (pp. 73-88). Uk: Yurchak Printing Inc.
- Shah, C. (2010). Collaborative information seeking: A literature review. *Advances in librarianship*, 32(3), 3-33.
- Shah, C. (2012). *Collaborative information seeking: The art and science of making the whole greater than the sum of all* (Vol. 34). London: Springer Science & Business Media.
- Shah, C. (2013). Effects of awareness on coordination in collaborative information seeking. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 64(6), 1122-1143. http://comminfo.rutgers.edu/~chirags/papers/10.1002_asi.22819.pdf
- Shah, C., Caprab, R., & Hansenc, P. (2017), Research agenda for social and collaborative information seeking. *Library and Information Science Research*, 39(2), 140–146. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lisr.2017.03.005>
- Taslimi, M., Farhangi, A., Abedi Jafari, H., & Raznahan, F. (2010). A Model for National Culture's Influence on Teamwork in Iran. *Strategy for Culture*, 3(10), 127-162. [In Persian]
- Wei, W., Munteanu, C., & Halvey, M. (2022, March). Partners in life and online search: Investigating older couples' collaborative information seeking. In *ACM SIGIR Conference on Human Information Interaction and Retrieval* (pp. 47-55).

- Wu, C.H., Hwang, G.J., & Kuo, F.R. (2014). Collab-Analyzer: An environment for conducting web-based collaborative learning activities and analyzing students' information-searching behaviors. *Australasian Journal of Educational Technology*, 30(3), 356-374.
- Wu, D., Liang, S., & Yu, W. (2018). Collaborative Information Searching as Learning in Academic Group Work. *Aslib Journal of Information Management*, 70(1), 2-27. <https://doi.org/10.1108/AJIM-03-2017-0063>
- Ye, E. M., Du, J. T., Hansen, P., Ashman, H., Sigala, M., & Huang, S. S. (2021). Understanding roles in collaborative information behaviour: a case of Chinese group travelling. *Information Processing & Management*, 58(4), 102581.